

اصول و فنون مامایی

روش کار در اتاق عمل و زایمان

تألیف و گردآوری:

ریحانه ایوان بقاء

(عضو هیئت علمی دانشگاه علوم پزشکی اردبیل)

فهمیه صحتی شفائی

(عضو هیئت علمی دانشگاه علوم پزشکی تبریز)

نشر حکیم هیدجی / ۱۳۹۰

نشر حکیم
هیدجی

سرشناسه : ایوان بقاء، ریحانه، ۱۳۴۷ -، گردآورنده
عنوان و نام پدیدآور : اصول و فنون مامایی: روش کار در اتاق عمل و زایمان/
تألیف و گردآوری ریحانه ایوان بقاء، فهیمه صحتی شفائی.
مشخصات نشر : تهران: حکیم هیدجی، ۱۳۹۰.
مشخصات ظاهری : ۲۶۴ ص.: مصور، جدول، نمودار.
شابک : ۷-۷۱-۵۸۷۷-۶۰۰-۹۷۸-۸۵۰۰۰ ریال
وضعیت فهرست نویسی : فیبا
موضوع : مامایی
موضوع : مامایی در پرستاری
موضوع : اتاق عمل -- پرستاری و مراقبت
شناسه افزوده : صحتی شفائی، فهیمه، ۱۳۴۴ -، گردآورنده
رده بندی کنگره : ۱۳۹۰ الف ۹۶ الف / RG۵۲۴
رده بندی دیویی : ۶۱۸/۲
شماره کتابشناسی ملی : ۲۵۲۶۰۱۵

اصول و فنون مامایی، روش کار در اتاق عمل و زایمان

تألیف و گردآوری: ریحانه ایوان بقاء- فهیمه صحتی شفائی
ناشر: حکیم هیدجی
نوبت چاپ: اول/ ۱۳۹۰
تیراژ: ۱۰۰۰ نسخه
چاپ: نقیلی
ناظر چاپ: متن پیرامی
قیمت: ۸۵۰۰۰ ریال

شابک: ۷-۷۱-۵۸۷۷-۶۰۰-۹۷۸

آدرس: تهران- خیابان انقلاب- خیابان ۱۲ فروردین بعد از وحید نظری بن بست حقیقت
پلاک ۳ طبقه اول تلفن: ۶۶۴۹۲۳۳۱ تلفکس: ۶۶۹۷۰۰۹۲

فهرست مطالب

صفحه

عنوان

فصل اول: مقدمه فن پرستاری و مامائی

۱۲	اهداف
۱۳	مقدمه فن پرستاری و مامائی
۱۳	صفات و مسئولیت‌های ماما در محیط بیمارستان و درمانگاه
۱۳	- اصول و فضائل اخلاقی:
۱۳	- نوع برخورد ماما با مددجو براساس روایات اسلامی:
۱۴	- مسئولیت‌های ماما در بیمارستان - درمانگاه:
۱۴	زایشگاه (انواع- ساختمان- سازمان- اصول اداره کردن):
۱۵	واحدهای موجود در یک بیمارستان عمومی:
۱۶	واحدهای تسهیلات زایمانی:
۱۸	روش‌های گردآوری اطلاعات در حین معاینه:
۱۹	توصیه‌هایی در طرح‌ریزی و انجام معاینه فیزیکی
۱۹	آماده نمودن محیط معاینه:
۲۰	آماده نمودن ابزار معاینه:
۲۰	معاینه‌ی عمومی مددجو:
۲۴	اتاق مددجو:
۲۶	انواع تخت
۲۷	شستن دست
۲۸	تمیز کردن ابزار
۳۱	منابع:

فصل دوم: مراقبت‌های عمومی از مددجو

۳۳	اهداف:
۳۴	بررسی علایم حیاتی:
۳۶	راه‌های حفظ تعادل دمای بدن :
۳۶	جدول (۲-۱) میزان درجه حرارت طبیعی در افراد بزرگسال سالم در نقاط مختلف بدن
۳۹	جدول (۲-۲) میزان نبض طبیعی در دقیقه بر حسب سن
۴۰	جدول (۲-۳) دامنه نبض
۴۰	روش‌های بررسی:
۴۲	جدول (۲-۴) ماهیت تنفس
۴۴	روش‌های بررسی
۴۴	جدول (۲-۵) اندازه‌های بازوبند فشارسنج
۴۵	بررسی محل‌ها
۴۶	توجهات عمومی از مددجو
۴۷	استحمام
۴۷	انواع استحمام :
۴۹	برخی از اختلالات شایع دهان:
۵۰	حمام نوزاد
۵۱	مراقبت در منزل
۵۳	منابع:

فصل سوم: استراحت- خواب و درد

۵۵	اهداف:
۵۶	خواب و استراحت
۵۶	فیزیولوژی خواب :
۵۷	مراحل خواب :
۵۸	دوره‌ی خواب :

۵۸	عوامل مؤثر بر خواب
۵۸	تدابیری جهت کاهش محرومیت از خواب در مددجو :
۶۲	درد
۶۲	عوامل مؤثر در احساس و درک درد :
۶۳	نشانه‌های درد :
۶۵	تدابیر مراقبتی برای فراهم آوردن آسایش مددجو:
۶۶	مداخلات جهت کنترل یا کاهش درد:
۶۸	منابع :

فصل چهارم: اصول حرکت دادن مددجو

۷۱	اهداف :
۷۳	زخم بستر
۷۳	عوامل خطرزا
۷۴	مراحل ایجاد زخم بستر :
۷۴	پیش‌گیری از پیدایش زخم بستر :
۷۵	ماساژ پشت:
۷۶	درمان :
۷۶	انواع حرکت دادن مددجو:
۷۶	پایین آوردن مددجو از تخت:
۷۸	منابع :

فصل پنجم: توجه از دستگاه گوارش

۷۹	اهداف:
۸۰	تغذیه
۸۲	توجه از عمل دفع:
۸۳	مشکلات شایع در دفع
۸۵	مسئله‌ها و ملین‌ها:
۸۶	تنقیه:
۸۸	اخذ نمونه‌ی مدفوع:
۹۰	منابع:

فصل ششم: توجه از دستگاه ادراری

۹۱	اهداف:
۹۲	دفع ادرار از دستگاه ادراری
۹۳	عوامل مؤثر بر دفع ادرار:
۹۳	اختلال‌های شایع دفع ادرار:
۹۶	سوند زدن:
۹۷	گرفتن نمونه‌ی ادرار :
۹۸	آزمایش‌های رایج برای تعیین میزان قند و استون در ادرار :
۱۰۰	منابع:

فصل هفتم: استفاده از گرما و سرما

۱۰۱	اهداف:
۱۰۲	به کار بردن موضعی گرما و سرما
۱۰۳	کیسه‌ی یخ:
۱۰۴	حمام با اسفنج آغشته به آب سرد:
۱۰۵	به کار بردن گرما:
۱۰۵	تشکیجه‌ی برقی گرم‌کننده:

۱۰۵	کیسه‌ی آب گرم :
۱۰۶	حمام وان آب گرم یا حمام نشسته :
۱۰۷	تشکچه و کمپرس گرم و مرطوب :
۱۰۸	بخور دادن :
۱۰۹	منابع :

فصل هشتم : آماده کردن و تجویز داروها با روش‌های مختلف

۱۱۱	اهداف :
۱۱۳	دستورات داروئی و ثبت آن :
۱۱۵	نکات مربوط به تجویز داروهای مخدر :
۱۱۵	توصیه‌های داروئی در مامائی :
۱۱۷	راهنمائی‌هایی برای تجویز داروها :
۱۱۸	توجهات عمومی :
۱۱۹	داروها و مددجو :
۱۲۰	امتناع از مصرف داروها :
۱۲۱	مشاهدات و گزارش :
۱۲۱	آماده کردن داروها :
۱۲۳	روش‌های تجویز دارو :
۱۲۶	تزریق زیر جلدی :
۱۲۹	تزریق داخل عضلانی :
۱۳۱	تزریق داخل جلدی :
۱۳۱	تزریق وریدی :
۱۳۳	محاسبه‌ی تعداد قطرات :
۱۳۶	قوانین مربوط به تعادل مایعات و الکترولیت‌ها :
۱۳۶	مداخلات ویژه :
۱۳۷	ثبت مایعات دریافتی و دفعی :
۱۳۷	مشاهده علائم و نشانه‌های عدم تعادل :
۱۳۸	کمک به حفظ تعادل مایع و الکترولیت :
۱۳۸	استعمال موضعی داروها :
۱۳۹	لوسیون‌ها :
۱۳۹	پمادها :
۱۳۹	موقعیت (وضعیت) مورد مطالعه :
۱۴۶	منابع :

فصل نهم: پانسمان

۱۴۷	اهداف :
۱۴۸	اصول مراقبت از زخم :
۱۵۰	ارگانیسم‌هایی که سبب عفونی شدن زخم می‌گردند :
۱۵۰	توجهات عمومی در مراقبت از زخم‌ها :
۱۵۰	مشاهده‌ی زخم‌ها :
۱۵۲	انواع پانسمان :
۱۵۳	آماده‌سازی محیط :
۱۵۴	منابع :

فصل دهم: اکسیژن درمانی و ترانسفوزیون خون

۱۵۵	اهداف :
۱۶۰	اکسیژن درمانی :

۱۶۳	راه‌های استفاده از اکسیژن:
۱۶۴	روش‌های دیگر برای کمک به کارکرد دستگاه تنفس:
۱۶۸	انتقال خون
۱۶۸	۱. نوع واکنش: حساسیت یا آلرژی
۱۶۹	۲. نوع واکنش: تب غیرهمولیتیک یا تب عفونی
۱۶۹	۳. نوع واکنش: همولیز یا لیز خون
۱۶۹	۴. اضافه باری جریان خون
۱۷۰	منابع:

فصل یازدهم: ایزولاسیون

۱۷۱	اهداف:
۱۷۲	اصول مراقبت از بیماری‌های عفونی
۱۷۴	احتیاطات ایزولاسیون:
۱۷۴	شیوه‌ی جداسازی (ایزوله کردن):
۱۷۷	منابع:

فصل دوازدهم: انتقال - ترخیص - فوت

۱۷۹	اهداف:
۱۸۰	انتقال مددجو:
۱۸۱	ترخیص مددجو
۱۸۲	ترخیص مددجویان در بیمارستان زنان - مامایی:
۱۸۳	فوت مددجو:
۱۸۵	منابع:

فصل سیزدهم: روش کار در اتاق عمل و زایمان

۱۸۷	اهداف:
۱۹۸	آماده کردن مددجو از نظر جسمی و روحی
۱۹۹	آماده کردن خانواده مددجویی که تحت عمل جراحی قرار می‌گیرد
۱۹۹	آماده‌سازی مددجویانی که نیاز فوری به جراحی دارند
۲۰۰	آماده‌سازی مددجویان سالمند برای جراحی
۲۰۰	پذیرش مددجو به اتاق عمل:
۲۰۱	روش اسکراب کردن، خشک کردن دست‌ها و پوشیدن گان:
۲۰۳	نکات مهمی که باید هنگام اسکراب کردن رعایت کرد
۲۰۳	وسایل لازم برای اسکراب کردن
۲۰۴	روش خشک کردن دست‌ها و پوشیدن گان استریل
۲۰۵	روش پوشیدن دستکش استریل
۲۰۶	نحوه کمک کردن در پوشیدن دستکش استریل
۲۰۷	پوشاندن گان توسط پرستار اسکراب به گروه عمل کننده
۲۰۷	درآوردن گان و دستکش در بین دو عمل جراحی
۲۰۸	آماده کردن پوست (پرب کردن)
۲۱۲	وسایل ضروری جراحی
۲۱۲	۱- انواع نخ بخیه:
۲۱۳	۲- سوزن‌ها:
۲۱۴	۳- تیغه‌ها:
۲۱۴	۴- شان‌ها:
۲۱۵	۵- گازها:
۲۱۶	۶- انواع بخیه‌ها:
۲۲۳	اتاق ریکاوری (بهبودی)

۲۲۳		مشخصات پرستار اتاق بهبودی:
۲۲۳		وسایل مورد لزوم اتاق بهبودی:
۲۲۴		انتقال مددجو به اتاق بهبودی:
۲۲۵		تحويل گرفتن مددجو از اتاق عمل:
۲۲۵		بررسی بلافاصله بعد از عمل در اتاق بهبودی:
۲۲۶		مراقبت‌های پرستاری در اتاق بهبودی:
۲۲۷		عوارض بعد از عمل در اتاق بهبودی:
۲۲۸		ترخیص مددجو از اتاق بهبودی:
۲۲۹		انتقال مددجو به بخش:
۲۳۰		منابع:

ضمائم

۲۳۲		ضمیمه ۱: نمونه‌ای از برگه‌های درمانی و بهداشتی مددجو
۲۵۰		ضمیمه ۲: نمونه‌ای از کارت سرم و برگه‌ی مواد مخدر
۲۵۱		ضمیمه ۳: جدول برخی از داروهای طبقه‌بندی شده براساس تأثیر آنها
۲۵۷		ضمیمه ۴: برخی از پیشنوندها، پسوندها و اصطلاحات پزشکی
۲۵۸		ضمیمه ۵: عوارض بعد از عمل جراحی
۲۵۸		اختلالات گردش خون:
۲۵۸		اختلالات تنفسی:
۲۵۹		مراقبت از زخم:
۲۵۹		درد، بی‌قراری و بی‌خوابی:
۲۵۹		اختلالات دستگاه ادراری:
۲۵۹		اختلالات قسمت فوقانی دستگاه گوارش:
۲۵۹		اختلالات قسمت تحتانی دستگاه گوارش:
۲۵۹		اختلالات عضلانی - استخوانی:
۲۵۹		تغذیه:
۲۶۰		اختلالات پوست و غشاهای مخاطی:
۲۶۱		منابع کتاب:

مقدمه

به نام خداوند جان و خرد

نزدیک به بیش از سه دهه است که درس اصول و فنون مامایی و روش کار در اتاق عمل و زایمان برای دانشجویان کارشناسی مامایی در دانشکده‌های پرستاری و مامایی کشور تدریس می‌شود ولی متأسفانه هیچ مرجعی تحت این عنوان درسی که مختص رشته مامایی تدوین و گردآوری شده باشد، نگاشته نشده و یا در حد رضایت‌بخشی نبوده است و همواره مدرسین برای تدریس و دانشجویان مامایی برای گذراندن این واحد درسی با مشکلات عدیده‌ای روبرو بوده‌اند. لذا بر آن شدیم تا به لطف و یاری پروردگار یکتا آنچه در توان داریم در راه خدمت به یاران یکار بندیم و گامی هر چند کوچک در همگامی با دانش پژوهان برداشته باشیم. استفاده از بیش از نود منبع و نیز منابع جدید و معتبر علمی و نیز نتایج برخی تحقیقات از ویژگی‌های این کتاب درسی مامایی است. در نگارش کتاب سعی وافر بر آن بوده است که تمام سر فصل‌های این درس بی‌کم و کاست و مطابق با مصوبه شورای عالی انقلاب فرهنگی باشد. کتاب در دو جلد (نظری و عملی) نگاشته شده است تا دانشجویان عزیز در کلاس نظری و عملی اصول و فنون به راحتی از کتب استفاده نمایند. امید است هر دو جلد کتاب مورد توجه و استفاده مدرسین محترم مامایی و دانشجویان عزیز مامایی قرار گیرد. چاپ جدید کتاب را که به اصلاحات و اضافات لازم صورت گرفته است به ساحت مقدس علم و دانش تقدیم می‌داریم. در پایان لازم می‌دانیم از مسئولین انتشارات حکیم هیدجی نهایت تشکر و قدردانی را بنماییم.

ریحانه ایوان بقاء

فهیمة صحتی شفایی

پاییز ۱۳۹۰